

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
HELLENIC MINISTRY OF CULTURE AND SPORTS
ΕΦΟΡΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

— Επιστημονική Ημερίδα:
Ο ναός του Πρωτάτου και ο ζωγράφος του:
Έργα συντήρησης και νέα δεδομένα.

2^ο
Διεθνές
Επιστημονικό
Εργαστήριο

ΔΕΥΤΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

και Επιστημονική Ημερίδα με τίτλο

«Ο ναός του Πρωτάτου και ο ζωγράφος του: Έργα συντήρησης και νέα δεδομένα».

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΤΕΛΕΤΗ

09:30 – 10:00 ΥΠΟΔΟΧΗ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ

10:00 - 10:30 **Χαιρετισμοί - Έναρξη των εργασιών της Ημερίδας και του Δεύτερου Διεθνούς Επιστημονικού Εργαστηρίου**

- Χαιρετισμός της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
- Χαιρετισμός της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Όρους
- Χαιρετισμός του Δημάρχου Θεσσαλονίκης και Προέδρου του Δ.Σ της Αγιορείτικης Εστίας κ. Γιάννη Μπουτάρη
- Χαιρετισμός της Γενικής Γραμματέως του Υπουργείου Πολιτισμού κ. Μαρίας Βλαζάκη

10:30 – 11:00 **Ιωάννης Κανονίδης**, Προϊστάμενος Εφορείας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους

Τοιχογραφίες Πρωτάτου. Η συντήρηση ενός έργου Τέχνης στην καρδιά της Αθωνικής Μοναστικής Πολιτείας.

ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

11:00 – 11:30 **Κρίτων Χρυσοχοΐδης**, *Ομότιμος Δ/ντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών*

Σχόλια για την ιστορία του Αγίου Όρους στα χρόνια των πρώτων Παλαιολόγων.

11:30 – 12:00 **Σταύρος Μαμαλούκος**, *Επικ.Καθηγητής Μεσαιωνικής & Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής / Τμ. Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών*

Ο Ναός του Πρωτάτου στα πλαίσια της Μεσοβυζαντινής Ναοδομίας.

12:00 - 12:30 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

12:30 – 13:00 **Στέλιος Στεφανίδης**, *ΤΕ Συντηρητής Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης / Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους*

Η συντήρηση των τοιχογραφιών του Πρωτάτου.

13:00 – 13:30 **Ανδρομάχη Νάστου**, *Δρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας*

Πρωτάτου επανεπίσκεψις.

13:30 – 14:00 **Νικόλαος Σιώμκος**, *Δρ Αρχαιολόγος / Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους*

Αναζητώντας απαντήσεις για τη ζωγραφική του Πρωτάτου. Ζητήματα της ιστορίας της έρευνας.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

18:00 – 18:30 **Κωνσταντίνος Μ. Βαφειάδης**, *Δρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης*

Οι τοιχογραφίες του Ναού του Πρωτάτου: Ερευνητικά ζητήματα μετά την συντήρησή τους.

18:30 – 19:00 **Ανέστης Βασιλακέρης**, *Επισκέπτης Καθηγητής Bosphorus University (Boğaziçi) - Ίδρυμα Α. Ωνάση*

Τα χρώματα του Πρωτάτου.

19:00 – 19:30 **Δημήτριος Εμμανουήλ Καλομοιράκης**, *Επί τιμή Έφορος Αρχαιοτήτων*

Ιστορική τοποθέτησις, ανάγνωσις και αντιστοίχισις της «Καινής Εικόνας» της Ιστορήσεως Πρωτάτου.

19:30 – 20:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

20:00 – 20:30 **Παντελής Φουντάς**, *Δρ Αρχιτέκτων, Αρχαιολόγος*

Πρωτάτο III: Επανεμνηνεία του ρόλου κεντρικών παραστάσεων με παρεπόμενα για την όλη δομή του εικονογραφικού προγράμματος.

20:30 - 21:00 **Γιώργος Φουστέρης**, *Επίκουρος Καθηγητής Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης*

Μερική έκλειψη Πανσελήνου: μια αναμενόμενη έκπληξη.

21:00 – 22:00 ΔΕΞΙΩΣΗ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΣΑΒΒΑΤΟ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

1^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Αρχειακή και παλαιογραφική έρευνα

10:30 - 11:00 **Srdan Pirivatrić**, *Επιστημονικός Συνεργάτης του Ινστιτούτου Βυζαντινών Σπουδών της Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών.*

Ο αφορισμός του βασιλιά Ντουσάν (το ανάθεμα του Καλλίστου) - μερικές παρατηρήσεις βάσει εγγράφων στα αγιορείτικα αρχεία.

11:00 - 11:30 **Κωστής Σμυρλής**, *Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης.*

Η έκδοση των μεσαιωνικών αρχείων του Αγίου Όρους στη σειρά Archives de l' Athos: Ο τρίτος τόμος εγγράφων της μονής Βατοπεδίου και οι νέες εκδόσεις.

11:30 - 12:00 **Mirjana Zivojinovic**, *Σερβική Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών.*

Η συμβολή Σέρβων επιστημόνων στην έκδοση σερβικών εγγράφων από το αρχείο της Ιεράς Μονής Χιλανδαρίου.

12:00 - 12:30 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

2^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

12:30 - 13:00 **Κρίτων Χρυσοχοϊδης**, *Ομότιμος Διευθυντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών* – **Νίκος Λιβανός**, *Επιστημονικός Συνεργάτης Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.*

Το Νεώτερο Αρχείο της μονής Ιβήρων. Μεθοδολογικά προβλήματα ταξινομήσεως και καταλογογραφήσεως ενός Αθωνικού αρχείου.

13:00 - 13:30 **Γεώργιος Χαλκιάς**, Δρ Θεολογίας - Σχολικός Σύμβουλος
Δημοτικής Εκπαίδευσης

Η συμβολή των μοναστηριών του Αγίου Όρους στην ανάπτυξη της Εκπαίδευσης στην αιγυπτιοκρατούμενη Θάσο του 19ου αιώνα.

13:30 - 14:00 **Μιχαήλ Κακούρος**, Αναπληρωτής Καθηγητής στην *École Pratique des Hautes Études, Sciences Historiques et Philologiques, à la Sorbonne*.

«Πώς ταξιδεύουν οι σταχώσεις;» Παραγωγή και κυκλοφορία των παραδοσιακών και των εναλλακτικών μεταβυζαντινών σταχώσεων στο Άγιον Όρος τον 16ο και 17ο αιώνα.

3^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

18:00 - 18:30 **Δημοσθένης Κακλαμάνος**, Επίκουρος Καθηγητής τμήματος *Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.*

Τα ακατάγραφα χειρόγραφα της Βιβλιοθήκης της Ιεράς Μονής Παντοκράτορος Αγίου Όρους. *Προλεγόμενα σε ένα συμπληρωματικό Κατάλογο των χειρογράφων της Μονής.*

18:30 - 19:00 **Ζήσης Μελισσάκης**, Φιλολόγος-Παλαιογράφος, Κύριος ερευνητής *Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.*

Η καταλογογράφηση των κωδίκων αρ. 328-400 και των παλαιότερων εντύπων (15ος και 16ος αι.) της Μονής Ιβήρων. Δύο παράλληλα προγράμματα».

19:00 - 19:30 **Πατάπιος μοναχός Καυσοκαλυβίτης**, *Βιβλιοθηκάριος Ι. Σκήτης Καυσοκαλυβίων, Δρ. Θεολογίας.*

Των Αγιορειτών Υμνογράφων ο Χορός. Η καταγραφή της υμνογραφικής παραγωγής στο Άγιον Όρος.

19:30 – 20:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

4^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

20:00 – 20:30 **Πασχάλης Ανδρούδης**, Επίκουρος Καθηγητής *Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.*

Τα κατεστραμμένα βυζαντινά Μοναστήρια του Αγίου Όρους: Ιστορία, Αρχιτεκτονική και γλυπτός διάκοσμος.

20:30 – 21:00 **Γεώργιος Τσιγάρας**, Επίκουρος Καθηγητής *Ιστορίας Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης.*

Μνημειακή ζωγραφική τον 19ο αιώνα στο Άγιον Όρος: Οι τοιχογραφίες των παρεκκλησίων Αγίων Αναργύρων, Κοιμήσεως της Θεοτόκου και Αγίας Ευφημίας της Μονής Ξενοφώντος.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

5^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

11:00 - 11:30 **Νικόλαος Μπονόβας**, Δρ Αρχαιολόγος / Εφορεία Αρχαιοτήτων Σερρών.

Οι χάρτινες θρησκευτικές εικόνες μέσα από τα αθωνικά αρχεία.

11:30 - 12:00 **Ariadna Voronova**, Head of Department of History and Theory of Christian Art, Deputy Dean of faculty of Church arts of St Tikhon Orthodox University, Moscow.

The influence of Athonite architecture on the formation of the Russian-Byzantine style in the early XX century. The Moscow Diocesan House.

12:00 - 12:30 **Αθανάσιος Παπαϊωάννου**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος Α.Π.Θ. - **Ευάγγελος Ματζίρης**, Δασολόγος Εδαφολόγος M.sc, Ph.D, Προϊστάμενος Τμήματος Αλσών Δενδροστοιχιών και Φυτωρίων Δήμου Θεσσαλονίκης. - **Ευγενία Παπαϊωάννου**, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήματος Γεωπονίας Α.Π.Θ.

Η Αγιορειτική παράδοση της εμπειρικής μεθόδου καλλιέργειας των πρεμνοφυών δασών καστανιάς «*Castanea sativa Mill*» και η επίδρασή της στη γονιμότητα του εδάφους.

12:30 - 13:00 **Βασίλειος Χατζημιχαηλίδης**, Διευθυντής ΚεΔΑΚ - **Αχιλλέας Κάππης**, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός ΚεΔΑΚ - **Στέλιος Κουρμπέτης**, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός ΚεΔΑΚ.

Το ενεργειακό πρόβλημα στο Άγιον Όρος. Αναγκαιότητες και Προκλήσεις.

13:00 - 13:30 ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Με την υποστήριξη

Χορηγοί Επικοινωνίας

Οι εργασίες του Δεύτερου Διεθνούς Επιστημονικού Εργαστηρίου θα αναμεταδίδονται ζωντανά (live streaming) στην διεύθυνση: www.agioritikiestia.liveevents.gr

Σε όλους τους συμμετέχοντες θα δοθούν Βεβαιώσεις Παρακολούθησης